

Sprawozdanie merytoryczne z działalności
Ośrodka Pomocy Społecznej w Łazach w roku 2017

WPROWADZENIE

Obowiązek przedstawienia Radzie Miejskiej corocznego sprawozdania z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej wynika z art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach jest instytucją odpowiedzialną za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz kreowanie lokalnej polityki na poziomie gminy. Jest głównym inicjatorem działań o charakterze pomocowym, aktywizującym oraz integrującym różnorodne środowiska na rzecz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, które mają na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy jest zapobieganie tym sytuacjom przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej spoczywa obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej w zakresie ustalonym ustawą. Gmina obowiązana jest zgodnie z przepisami ustawy do wykonania zadań pomocy społecznej i nie może odmówić pomocy osobom potrzebującym, mimo istniejącego obowiązku osób fizycznych do zaspokojenia jej niezbędnych potrzeb życiowych. Zadania pomocy społecznej w gminie realizuje jednostka organizacyjna – Ośrodek Pomocy Społecznej.

Celem działalności Ośrodka jest organizacja i wykonywanie zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Łazy poprzez:

- Systemowe i kompleksowe udzielanie wsparcia i pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, których nie są w stanie samodzielnie pokonać.
- Podejmowanie zadań zmierzających do usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.
- Reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenie z pomocy społecznej.

W sprawozdaniu przedstawiono działalność Ośrodka w procesie przeciwdziałania zjawisku marginalizacji i wykluczenia społecznego również w aspekcie współpracy i partnerstwie z innymi instytucjami. Pokazano aspekt finansowy realizacji poszczególnych zadań ,a także instrumenty oddziaływania Ośrodka, co do istotności obszarów problemowych zdiagnozowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Łazy na lata 2014 – 2020 .

Poziom i struktura wydatków w 2018 r.

Budżet Ośrodka Pomocy Społecznej został przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Łazach w dziale 852 - 851 oraz 855 – 854 i został wykonany w wysokości ogółem **14 483, 267.06 zł** plan **14 695.496 zł**.

Obszary marginalizacji i wykluczenia klientów Ośrodka

Organizacja, zadania, rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania określa ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, a osoby i rodziny korzystające z pomocy obowiązane są do współpracy w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej. Jeśli mówimy o wykluczeniu społecznym, to mamy na myśli brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa ludzi w wielu aspektach życia społecznego. W tym kontekście populacja ludzi korzystających z pomocy społecznej stanowi grupę już wykluczonych społecznie lub zagrożonych takim wykluczeniem czy marginalizacją.

W 2017 r. pomocą społeczną objęto 712 osób w 358 rodzinach.

/ Dane MPiPS – 03 za 2017 r./

Czynnikami, które stanowią ryzyko marginalizacji i wykluczenia są problemy rodzin powodujące konieczność ubiegania się o pomoc wymienione w ustawie o pomocy społecznej. Te powody czy też okoliczności przyznawania pomocy można pogrupować w kilka kategorii, mianowicie:

- stan zdrowia – z powodu niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby
- potrzebę ochrony dziecka i rodziny – z powodu sieroctwa ,
- przemocy w rodzinie,
- konieczności ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
- trudności w przystosowaniu i integracji – z powodu opuszczenia zakładów karnych,
- bezdomności,
- pozostawania bez pracy
- uzależnienia – z powodu alkoholizmu , narkomanii

- sytuacje nagłe i nieprzewidywalne – z powodu zdarzenia losowego, sytuacji kryzysowej,.

System wsparcia finansowego

Instrumenty zawarte w szeregu ustaw z obszaru zabezpieczenia społecznego, a stosowane przez Ośrodek pozwalają na wspomaganie rodzin czy osób przy spełnianiu obowiązującego kryterium dochodowego.

Nadmieniam , że do każdego z niżej wymienionych świadczeń obowiązuje inna wysokość kryterium dochodowego.

Rodzaj świadczenia	Liczba osób / rodzin /
Zasiłki rodzinne i dodatki	456 rodzin
Zasiłek pielęgnacyjny	334 osoby
SZO	12 osób
ZDO	7 osób
ŚW 500+	1386 dzieci
Świadczenie rodzicielskie	71 osób
Fundusz alimentacyjny	94 rodziny
Stypendia i zasiłki szkolne	103 uczniów
Świadczenia pielęgnacyjne	37 osób
"złotówka za złotówkę "	2 rodziny
"Becik"	109 osób

KDR 111 rodzin w tym 381 dzieci oraz Program "Rodzina 3+" 46 rodzin w tym 142 dzieci.

Łącznie na realizację programu 500+ wydano kwotę 7 363,178,65 zł oraz na fundusz alimentacyjny i świadczenia rodzinne 3 599,418,73 zł.

Świadczenia z pomocy społecznej

Łącznie na wszystkie świadczenia z pomocy społecznej wydano 3.211 decyzji w roku 2017.

Wśród wydatków na świadczenia z pomocy społecznej największą pozycję zajmowały:

Rodzaj świadczenia	Kwota wydatków
- zasiłki celowe i pomoc w naturze ,pogrzeby, pomoc rzeczowa,zdarzenie losowe	137 947,61 zł
- zasiłki okresowe	433 514,11 zł
- program dożywiania	144 482,00 zł

- opłata za pobyt w DPS	562 485,25 zł
- zasiłki stałe	425 702,77 zł
- schronienie	46 700,00 zł
- składki na ubezpieczenie zdrowotne	69 489,87 zł
- specjalistyczne usługi opiekuńcze	24.500,00 zł
- świetlica środowiskowa "Stokrotka"	53 014,42 zł

oraz utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej – 1 346,182,42 zł

Z powyższego zestawienia wynika, że największą pozycję stanowią świadczenia w postaci zasiłków i pomocy rzeczowej.

Zasiłki celowe - jak sama nazwa wskazuje przyznawane są na konkretny cel, np. zakup odzieży, obuwia, opału, leków ect. Z tej formy pomocy skorzystało 267 rodzin.

Zasiłki okresowe – przyznawane są jako różnica między kryterium dochodowym a uzyskiwanym dochodem. Zasiłek przyznawany jest z tytułu bezrobocia, długotrwałej choroby, niepełnosprawności. W 2017 r. z tej formy pomocy skorzystały 176 rodzin.

Zasiłki stałe – są przyznawane z tytułu niepełnosprawności (znacznego lub umiarkowanego stopień) lub ze względu na wiek. W 2017 r. zasiłek stały pobierało 88 osób.

Bardzo znaczącą pozycję stanowią wydatki związane z realizacją programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W ramach programu środki są wydatkowane na opłatę posiłków w szkołach, przedszkolach, , wypłatę zasiłków na zakup żywności 402 osoby.

Na realizację programu Ośrodek otrzymał podobnie jak w latach ubiegłych dotację z budżetu państwa.

Wysoką pozycję pod względem kwoty wydatkowanej z budżetu zajmują koszty ponoszone przez gminę za pobyt mieszkańców w Domach Pomocy Społecznej. W 2017 r. Ośrodek opłacał pobyt 22 osób skierowanych do DPS-ów, wydatkując kwotę 621 263 ,73 tys. zł. Od 2005 r. skierowano i umieszczono 27 osób, które ze względu na stan zdrowia, wiek nie mogły samodzielnie funkcjonować w swoim środowisku. Średnio w 2017 r. Gmina dopłacała do osoby umieszczonej w DPS-się ok. 2.200 zł przy średnim poziomie kosztu pobytu wynoszącym 2 900 zł. Podkreślić należy, że każda osoba umieszczona w DPS-się ponosi odpłatność w wysokości 70% swoich dochodów, pozostałą różnicę do pełnego kosztu pobytu pokrywa rodzina lub gmina.

System wsparcia niefinansowego

Na gruncie ustawy o pomocy społecznej wszelkie działania podejmowane na rzecz rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności lub samodzielności osób czy rodzin są określone mianem pracy socjalnej. Praca socjalna jest też podstawą podejmowanych działań na rzecz integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem przez pracowników socjalnych.

W roku 2017 pracą socjalną objęto 712 osób przy czym dla ponad połowy rodzin było to wsparcie obok wsparcia finansowego. Głównym narzędziem w tym zakresie jest środowiskowy wywiad rodzinny, za pomocą którego dokonywana jest analiza sytuacji życiowej rodziny, jej zasobów i przyczyn trudności. W roku 2017 przeprowadzono 1 444 wywiadów środowiskowych będących podstawą do przyznawania w formie decyzji administracyjnych różnych form wsparcia finansowego i niefinansowego/ w tym wywiady alimentacyjne/.

Spośród wielu działań skierowanych do beneficjentów pomocy społecznej należy kilka słów powiedzieć o:

1. Terapia rodzinna – w ramach **punktu konsultacyjnego** są prowadzone indywidualne spotkania z rodzinami mające na celu pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzinnych, małżeńskich, problemów wychowawczych z dziećmi. W 2017 r. z różnych form wsparcia skorzystało 11 rodzin.
2. **Mediacje rodzinne** mają na celu rozwiązywanie sporów szczególnie wśród rodzin z dziećmi, z osobami w podeszłym wieku. Pracownik posiadający uprawnienia mediacyjne bezstronnie pomaga określić kwestie sporne, wypracowuje wzajemne akceptowane porozumienia. W 2017 roku przeprowadzono 41 mediacji.
3. **Zespół Interdyscyplinarny** – został powołany w celu wypracowania planów pomocy dla konkretnych przypadków sytuacji kryzysowych. W skład zespołu wchodzi pracownicy socjalni, pedagodzy, policjanci, kuratorzy. W roku 2017 zgłoszono 43 Niebieskie Karty. Odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 145 posiedzeń grup roboczych.

4. Asystentura rodziny

Od stycznia 2012 r. obowiązuje nowa ustawa „O wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej”, która swoimi zapisami nałożyła na gminy kolejne zadania do realizacji. Stosowne sprawozdanie zostanie przedłożone Radzie Miejskiej w m-cu kwietniu 2018 r.

Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym

Wsparcie dla osób starszych i niepełnosprawnych to nie tylko wymóg nałożony przepisami ustawy o pomocy społecznej ale i zapisane w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Wsparciem finansowym dla osób niepełnosprawnych oraz starszych są przede wszystkim:

- zasiłki stałe (świadczenie z pomocy społecznej),
- zasiłki pielęgnacyjne (świadczenie z systemu świadczeń rodzinnych),

świadczenia pielęgnacyjne (świadczenie z systemu świadczeń rodzinnych).

W tej kwestii jeśli chodzi o działania niefinansowe to:

- realizacja usług opiekuńczych
- kierowanie do Domów Pomocy Społecznej

Usługi opiekuńcze – ta forma wsparcia z pomocy społecznej jest przyznawana w formie decyzji na podstawie wywiadu środowiskowego zgodnie z art. 50 ustawy. Usługi przysługują osobom starszym, chorym, niepełnosprawnym, samotnym, które mają trudności w prawidłowym funkcjonowaniu w swoim środowisku. Osoby korzystające z usług opiekuńczych ponoszą odpłatności w zależności od uzyskiwanych dochodów. Od lutego 2016 r. stawka za godzinę usługi wynosi 19 zł zgodnie z Uchwałą Rady Miejskiej w Łazach. W 2017 roku usługami opiekuńczymi objęto 48 środowisk. Przez cały rok widoczna jest tendencja zwyżkowa w sferze zapotrzebowania na świadczenie tej formy wsparcia.

Bezdomność

Mówiąc o bezdomności mamy na myśli sytuacje osób, które z różnych przyczyn, czasowo lub trwale, nie są w stanie zapewnić sobie schronienia spełniającego minimalne warunki pozwalające uznać je za pomieszczenia mieszkalne. Osoba bezdomna to osoba niemieszkająca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy mimo zameldowana na pobyt stały, w którym nie ma możliwości zamieszkiwania, przy czym chodzi tak o niemożność prawną jak i faktyczną, np. konflikt z rodziną, nieuregulowany stan prawny do lokalu.

Przyczyny bezdomności w naszej gminie to:

- konflikty rodzinie
- uzależnienie alkoholowe

Ogólnie liczba bezdomnych to osoby, które przewinęły się przez Schroniska, przy czym największa ich liczba ma miejsce w okresie zimowym. W pozostałych okresach znaczna ich liczba opuszcza Schroniska i żyje na własny rachunek, nie chcąc korzystać z takiej formy wsparcia, - po czym jak zaczyna się zima wracają do Schroniska. Mają tu zapewniony jeden gorący posiłek, ciepłą kąpiel. Muszą jednak respektować obowiązujący w Schroniskach Regulamin. Miejsce w Schronisku przyznawane jest w drodze decyzji. Na ogólną liczbę 16 bezdomnych przebywających w Schroniskach w 2017 r. 11 osób miało uprawnienia do zasiłku stałego (z tytułu niepełnosprawności lub wieku), pozostali byli zarejestrowani w Urzędzie Pracy i aktywizowani, lub zgodnie z zawartymi kontraktami zobowiązani w pierwszej kolejności do leczenia odwykowego.

Przemoc w rodzinie

Gminny Program Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie został opracowany i przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Łazach na podstawie zapisów ustawowych zawartych zarówno w ustawie o

pomocy społecznej, ale przede wszystkim ustawy o przeciwdziałaniu przemocy. Realizacja działań zawartych w Programie przyczynia się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie jako problemu społecznego w gminie.

Na stronie internetowej Ośrodka www.ops.lazy.pl działa zakładka PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY, gdzie zamieszczane są informacje na temat możliwości skorzystania z pomocy dla osób uwikłanych w przemoc domową oraz informacje o realizowanych działaniach w ramach Programu, pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Ocena zasobów w zakresie pomocy społecznej

Obowiązek sporządzania i przedstawiania Radzie Miejskiej oceny zasobów w pomocy społecznej wynika z art. 16 a ustawy o pomocy społecznej. Została zaprezentowana Radzie w kwietniu 2016 r. i pokazała funkcjonujące na terenie gminy zasoby w oparciu o analizę lokalnej sytuacji demograficznej i społecznej, a więc to czym dysponujemy, to czego nam potrzeba w zaspakajaniu potrzeb życiowych naszych mieszkańców. Dokonując oceny zasobów pomocy społecznej pod kątem istniejących potrzeb i problemów społecznych należy pamiętać, że na stopień rozwiązywania w/w kwestii istotny wpływ mają działania realizowane przez podmioty polityki społecznej zarówno na szczeblu lokalnym jak i ponadlokalnym. Stwierdziliśmy, że polityka rynku pracy, polityka mieszkaniowa, sytuacja demograficzna, a zwłaszcza kondycja finansowa gminy w konsekwencji coraz większej liczby zadań cedowanych na gminy bez wsparcia finansowego powoduje, że przesunięciu w czasie ulegają ciekawe programy czy projekty, a realizowane są w piwszej kolejności zadania obligatoryjne.

Przeprowadzona ocena zasobów uwidoczniała niestety braki instytucjonalne, co w perspektywie następnych lat znacząco może utrudnić realizację zadań pomocy społecznej. Uznaliśmy, że istnieje konieczność:

- zabezpieczenie usług specjalistycznych / chorych psychicznie /oraz dla osób starszych ,
- oraz utworzenie Dziennego Domu Pomocy Społecznej.

Kadra Ośrodka Pomocy Społecznej

Zadania Ośrodka wynikające z ustaw, o których wspomniano w niniejszym sprawozdaniu realizowało 24 pracowników. W wydziale świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnym pracuje 5 pracowników na stanowiskach inspektorów i 1 kierownik . Wszyscy posiadają ukończone studia wyższe.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Łazach zatrudnia 8 pracowników socjalnych zgodnie art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, tj. 1 pracownik socjalny na 2 000 mieszkańców. Gmina Łazy liczy

18 025 osób (stan na 31 grudnia 2017 r.)

Spośród 8 pracowników socjalnych 7 ma wyższe wykształcenie, specjalizację II stopnia posiada 3 pracowników socjalnych, 3 pracowników socjalnych ukończyło studia podyplomowe z zakresu mediacji rodzinnych, główna księgowa - studia podyplomowe z zakresu ekonomii społecznej.

Pozostali pracownicy to:

4 opiekunki środowiskowe, 2 asystenci rodziny, pracownik administracyjno biurowy / informatyk/oraz 1 opiekunka specjalistyczna i 1 rehabilitant / umowy - zlecenia/. Wszyscy pracownicy Ośrodka brali udział w szkoleniach i kursach podnoszących kwalifikacje i kompetencje. Były to szkolenia wewnętrzne – prowadzone przez dyrektora, na których omawiane były przepisy prawa oraz zewnętrzne w większości bezpłatne, organizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Katowicach, Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie oraz inne firmy szkoleniowe. Zakres tematyczny szkoleń odpowiadał potrzebom szkoleniowym pracowników w zakresie:

- dyscypliny finansów publicznych
- kontroli zarządczej
- prawa zamówień publicznych
- procedury administracyjnej w pomocy społecznej,
- instrukcja ABI
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie, problemy Niebieskiej Karty.

Inne realizowane zadania.

Ośrodek Pomocy Społecznej w okresie sprawozdawczym oprócz w/w zadań zajmował się:

- Kierowaniem osób długotrwale bezrobotnych bez prawa do zasiłku, korzystających z pomocy społecznej do uczestnictwa w zajęciach Centrum Integracji Społecznej w Łazach skierowano 6 osób.
- W ramach przyznanych przez Kuratorium Oświaty bezpłatnych miejsc wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży z najuboższych rodzin, skierowano i zorganizowano wyjazd dla 8 dzieci na kolonie letnie oraz 8 dzieci w ramach wsparcia z funduszy Pani Poseł Anny Nemś.
- Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych 18 osobom przyznano prawo do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych.
- W ramach prac Zespołu Interdyscyplinarnego powołanego do realizacji zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, 43 rodziny objęto monitoringiem i pracą socjalną.

- Do Gminnej Komisji do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych skierowano 21 osób.
- Systematyczne przeprowadzanie wywiadów środowiskowych oraz prowadzenie pracy socjalnej z 71 rodzinami mieszkającymi w "Domu Nadziei" Łazy ul. Brzozowa 19 - Hostel dla Kobiet z Dziećmi oraz kontrakty socjalne.
- Prowadzimy ośrodek wsparcia w postaci Świetlicy Środowiskowej "Stokrotka " do której uczęszcza 20 dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i niewydolnych wychowawczo.
- W ramach punktu konsultacyjnego - doradztwo prawne, poradnictwo w zakresie chorób psychicznych. Ponadto prowadzone są na bieżąco mediacje rodzinne.
- Realizujemy Lokalny Program wspierania rodzin wielodzietnych oraz zadania wynikające z ustawy "Karta Dużej Rodziny. Łącznie objętych jest 131 rodzin wielodzietnych z terenu Gminy Łazy.
- Prowadzimy bank żywności z usług którego miesięcznie korzysta 384 rodziny .
- Realizujemy program wspierania uczniów – stypendia i zasiłkiszkolne.
- Prowadzimy fundusz socjalny pracowników emerytowanych oświaty.
- Realizujemy projekty socjalne:
  - " Stop marnotrawieniu środków przyznanych przez pomoc społeczną "
  - " Mieszkanie bez długu"
  - "Wolontariat w OPS"
  - " Gala wolontariatu"

Przedstawione sprawozdanie pokazuje różnorodność zadań, jakie realizuje Ośrodek na podstawie zapisów ustawowych. Ta wielorakość wymusza na nas konieczność ciągłego doskonalenia i profesjonalizacji swoich działań. Z pewnością warunki lokalowe stanowią w pewnym stopniu ograniczenia w jeszcze efektywniejszej pracy OPS.

Sporz. dyrektor OPS Łazy
 Bożena Strzelecka – Kłopot
 Łazy, dnia 23 marca 2018 roku.

DYREKTOR
 Ośrodka Pomocy Społecznej
 w Łazach
 mgr Bożena Strzelecka - Kłopot